

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

บทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญของการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน วิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2 เพื่อ ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ขอบเขตการวิจัย

2.1 ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามขอบเขตงาน 8 งาน คือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน งานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา งานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภท 15(1) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 126 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม คือ ครูใหญ่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภท 15(1) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 126 คน นอกจากนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกจำนวน 17 คน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เป็นครูใหญ่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภท 15(1) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นเดียวกัน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ชุด

3.1 ชุดที่ 1 แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามกำลังปฏิบัติงานอยู่ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open – Ended Question)

3.2 ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยสร้างกรอบสัมภาษณ์ในประเด็นเดียวกับแบบสอบถามปลายเปิด คือ แนวทางการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 8 ขอบข่ายงาน

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเอาไว้ดังนี้

4.1 จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากภาคี วิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อส่งไปยังกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทางไปรษณีย์พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับทางไปรษณีย์ด้วยซองเอกสารที่แนบไปซึ่งผู้วิจัยได้ติดแสตมป์และจำหน่ายซองถึงตัวเอง

2) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานนัดวัน เวลา การสัมภาษณ์ และออกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4.3 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำมาให้คะแนนและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วตามที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนเอาไว้ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายชื่อเพื่อต้องการทราบระดับการดำเนินงานวิชาการเมื่อได้ค่าเป็นรายด้านและรายชื่อแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินและบรรยายประกอบตาราง

5.2 วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อประมวลผลจากข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 และการสัมภาษณ์ครูใหญ่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 17 คนในข้อคำถามประเด็นเดียวกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดสำหรับสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

6. สรุปผลการวิจัย

6.1. สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีสภาพการดำเนินงานวิชาการด้านต่างๆอยู่ในระดับปานกลางยกเว้นงานด้านวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ($\mu = 3.69$) และงานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\mu = 3.83$) ที่มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

6.1.1 งานพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางยกเว้น ประเด็นการจัดหาเอกสารหลักสูตร คู่มือครู และเอกสารประกอบ จัดประชุมเพื่อวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ และดูแล ดำเนินการทบทวนหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนตลอดจนการจัดให้มีนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรของครูอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

6.1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.49$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินการให้ครูมีแผนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน และประเด็นการจัดหาตำราเรียนมีการดำเนินงานในระดับมาก ส่วนประเด็นการดำเนินการให้ผู้ปกครอง ครอบครัวยุวมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดสหวิทยาการท้องถิ่นสนับสนุนการสอนของครู จัดห้องเรียน สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ตามความพร้อมของสถานศึกษา และประเด็นส่งเสริมให้มีการสอนซ่อมเสริม พบว่า มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง

6.1.3 งานวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นประเด็นการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบงานเทียบโอนผลการเรียน การจัดให้มีระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

6.1.4 งานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน

6.1.5 งานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.12$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อที่ 46 จัดให้มีและใช้ประโยชน์จากห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$)

6.1.6 งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

6.1.7 งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.66$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครั้งหนึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอีกครึ่งหนึ่ง คือ ประเด็นการจัดให้มีหน่วยงานและคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน การจัดหาทุนวิจัย จัดทำงบประมาณประจำปี และสร้างบรรยากาศการวิจัยในสถานศึกษา พบว่ามีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

6.1.8. งานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นประเด็นการส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นอย่างเหมาะสม การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและชุมชนกับชุมชน และการเชิญผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา องค์กรธุรกิจ ผู้ประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

6.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในตอนนี้เป็น การประมวลข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดสำหรับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 และจากการสัมภาษณ์ครูใหญ่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 17 คนในข้อคำถามประเด็นเดียวกัน

6.2.1 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ควรจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางของเขตพื้นที่หรือกลุ่มเครือข่ายการศึกษา บูรณาการสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาให้กระชับและลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา จัดให้มีการสลับคาบเรียนระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ผู้บริหารควรจัดอบรมความรู้เพิ่มเติมให้กับครูอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปรับสูตรอิสลามศึกษาให้สอดคล้องและต่อเนื่องกับการศึกษาระดับล่างและระดับที่เหนือกว่า ส่วนด้านแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้พบว่า ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและรายงานผลการประเมินหลักสูตรในที่ประชุมผู้ปกครองและเผยแพร่ในรูปแบบของการจัดป้ายนิเทศหรือเผยแพร่เอกสารตามสถานที่ต่างๆ ที่มี

ความสำคัญต่อชุมชน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย นิเทศการใช้หลักสูตรต้องทำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักการบริหารตามขั้นตอน PDCA อย่างเคร่งครัด

6.2.2 แนวทางการบริหารงาน พัฒนาระบบการเรียนรู้พบว่า

จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการกระตุ้นความคิดและฝึกให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองในทุกๆวิชา ยกเว้นกลุ่มวิชาศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักศรัทธาและอัล-กุรอาน พัฒนามาตรฐานด้านเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาศาสนาให้ทัดเทียมกับวิชาสามัญ จัดทำประวัติและทำการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน จัดสหวิทยาการเข้ามาช่วยงานสอนของครูอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งด้านวิชาศาสนาและวิชาสามัญ จัดอบรมพัฒนาทักษะและวิธีการสอนของครูโดยระบบ เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดให้มีผู้รับผิดชอบดูแลเรื่องการเขียนแผนจัดการเรียนรู้

6.2.3 แนวทางการบริหารงานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอน

ผลการเรียน พบว่า ควรจัดให้มีคณะกรรมการกลางที่คอยดูแลงานวัดผลประเมินผล ประเมินผล การเรียนรู้ควรเน้นที่การวัดจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยการพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ผลงาน หรือแฟ้มสะสมงาน ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนางานวัดผล ประเมินผลของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอโดยครูสอนศาสนาอาจต้องให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาอิสลามโดยตรงในการอบรม และให้ความรู้เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบหรือยกตัวอย่างในเชิงลึกให้เห็นจริงได้ ประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน มีการวัดผลเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จัดให้มีการช่อมเสริมแก่ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินในทุกครั้งที่มีการประเมินโดยเน้นในลักษณะของการเสริมองค์ความรู้ที่เด็กไม่ผ่านการประเมิน ด้วยกิจกรรมต่างๆ จัดให้มีระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งในรูปแบบของเอกสารและโปรแกรม ด้านการเทียบโอนผลการเรียนนั้นพบว่า จัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนการเรียนเพื่อทำหน้าที่ กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติและจัดทำเอกสารคู่มือต่างๆ โดยมีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อม ต้องมีการประสานงานกับสถาบันการศึกษาในระดับล่างและระดับบน จัดทำหลักสูตรคู่ขนานกับสถาบันการศึกษาด้านอาชีพหรือสถาบันอื่นๆ

6.2.4 แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา พบว่า โรงเรียนต้องเร่งสร้างความตระหนักแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติงานประกันคุณภาพ กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงานภายในสถานศึกษา จัดให้มีคณะกรรมการคอยดูแล และ นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ควรปรับปรุงและพัฒนาธรรมเนียมหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน และสามารถ

ดำเนินการตามแนวทางจนบรรลุความคาดหวังได้ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีให้มีรายละเอียด และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและงานประกันคุณภาพ การศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตลอดจนจัดสรรความรับผิดชอบโครงการและ กิจกรรมต่างๆ ให้แก่บุคลากรตามความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

6.2.5 แนวทางการบริหารงานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

พบว่า ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ งบประมาณและบุคลากรแก่งานสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูทุกคนได้ใช้สื่อประกอบการสอนอย่างเหมาะสม จัดให้มี บุคลากรเพื่อแนะนำ กำกับ ติดตามและอำนวยความสะดวกในการจัดบริการสื่อและเทคโนโลยี และจัดให้มีการทำทะเบียน ดูแล ซ่อมแซมและบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆ ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่าง เต็มที่ เน้นการฝึกอบรมให้ครูสามารถผลิตสื่อบางอย่างใช้เอง จัดให้มีและใช้ประโยชน์จาก ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ จัดตั้งศูนย์สื่อเครือข่ายโรงเรียนเพื่อให้มีการผลัดเปลี่ยนกันใช้

6.2.6 แนวทางการบริหารงาน พัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า

ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและจัดทำการสำรวจและทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้ง ภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนโดยอาศัยร่วมมือของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เดียวกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้สมบูรณ์และเอื้อต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุด ห้องสมุดโรงเรียนควรมีหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และสื่อทัศนอุปกรณ์อย่าง เพียงพอ มีคุณภาพ ทันสมัย พร้อมทั้งจัดให้มีผู้ดูแลและคอยบริการให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ควรจัดให้มีบริการสืบค้นข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆทางอินเทอร์เน็ตอย่างเพียงพอกับความ ต้องการของนักเรียน จัดให้นักเรียนได้ทัศนศึกษาอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้งต่อห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่สำคัญๆ ทั้งในชุมชนและธรรมชาติ

6.2.7 แนวทางการบริหารงาน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า

ควรกำหนดให้งานวิจัยเป็นนโยบายหรือขอบข่ายงานหนึ่งของสถานศึกษาโดยอาจจัดให้เป็น ขอบข่ายหนึ่งของงานวิชาการ จัดให้มีหน่วยงานและคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน จัดอบรม เชิงปฏิบัติการให้กับผู้บริหารและครู กำหนดให้ผู้บริหารและครูทุกคนมีผลงานการวิจัยเป็นของ ตนเองอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ชิ้นงาน มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลอย่าง สม่ำเสมอ โรงเรียนควรร่วมมือกันทำวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียน สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้มี การทำวิจัยโดยการจัดประกวดและมอบรางวัลให้กับงานวิจัยผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการทำ วิจัยและคอยสนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวก ควรเร่งสร้างบรรยากาศการวิจัยใน

สถานศึกษา เช่น จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานวิจัยของผู้บริหาร ครูและนักเรียน รวมถึงการนำ ผลงานวิจัยออกไปเผยแพร่ต่อชุมชนในสถานที่หรือวาระสำคัญต่างๆ เช่น งานมัสยิด ศูนย์ชุมชน

6.2.8 แนวทางการบริหารงานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการพบว่า ควรกำหนดนโยบายและการวางแผนและจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบที่ชัดเจนโดยอาจกำหนดให้ ครูสอนศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจากครูสอนศาสนา มักจะเป็นคนในท้องถิ่นและเป็นบุคคลที่ ทางชุมชนให้ความศรัทธาและให้ความไว้วางใจ ควรดำเนินกรสำรวจความต้องการด้านวิชาการ ของชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ถูกต้อง สนับสนุนให้ครูสอนศาสนาได้ออก เทศนาต่อชุมชนในวาระต่างๆ เช่น การละหมาดวันศุกร์ วันตรุษฯ ฯ เร่งสร้างเครือข่ายการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยเชิญผู้นำชุมชนด้านต่างๆเข้ามาเป็น คณะกรรมการเพื่อร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงาน ส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาให้เป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เช่น การสอนศาสนา คอมพิวเตอร์ วิชาชีพ ฯลฯ ร่วมมือกันใน นามของกลุ่มเครือข่ายหรือสมาคมจัดนิทรรศการหรือการแสดงผลงานทางวิชาการเพื่อนำเสนอ ต่อ ชุมชนและร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงาน ด้วยกัน เช่นการจัดอบรม การเดินทางศึกษาดูงาน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$) สอดคล้องกับบุญเสริม เพ็งหมาน (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถ การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่าความสามารถใน การปฏิบัติงานวิชาการในองค์ประกอบงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียน การสอน งานวัสดุ งานห้องสมุด งานนิเทศภายใน งานอบรมทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา โดยภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบ

อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับเฉลิมชัย อากาศสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการจัดกิจกรรมวันประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ จินดา อุษมาน (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบ ว่าประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการบริหารและการจัดการการศึกษาที่ดี โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นที่หัวใจของการบริหารงานในสถานศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่อาจยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ และยังขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารงานด้านต่างๆ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาด้านศาสนา จึงไม่มีความชำนาญในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับเทคนิคและรูปแบบการบริหารงานใหม่ๆ ในยุคปฏิรูปการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดระบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ เอกชน ชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า นักเรียน ฯลฯ กล่าวคือการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นเอง นอกจากนี้แล้วการแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนใหญ่ยังคงใช้ระบบเครือญาติ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ไม่สามารถเอื้อให้กับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยบริหารได้ อีกทั้งการที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สามารถจ่ายค่าตอบแทนและให้สวัสดิการกับบุคลากรได้เท่าเทียมกับภาครัฐหรือโรงเรียนประเภทอื่น ทำให้โรงเรียนต้องเสียบุคลากรที่มีความสามารถให้กับภาครัฐหรือโรงเรียนประเภทอื่นอยู่เสมอ จึงทำให้การดำเนินงานด้านต่างๆ ในโรงเรียนโดยเฉพาะงานวิชาการมีปัญหาขาดความต่อเนื่องและขาดบุคลากรที่มีพร้อมทั้งความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทั้งหมดที่กล่าวมาจึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยพบว่า

1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางยกเว้น ประเด็นการจัดหาเอกสารหลักสูตร คู่มือครูและเอกสารประกอบ จัดประชุมเพื่อวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ และดูแล ดำเนินการทบทวนหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนตลอดจนการจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรของครูอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ ซึ่งพบว่ามี การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญมี แก้วห้าประการ (2540: 121) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตรัง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตรังมีระดับ การดำเนินงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับพิสมัย อานัญจนวณิชย์ (2541: 147) ที่พบว่า ปัญหาด้านการใช้หลักสูตรคือ ผู้ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรน้อยและการพัฒนาหลักสูตรไม่มีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษา ของนาวาล ปานากาแข็ง (2544 : 241) ที่พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ประเภท 15(1) โดยส่วนใหญ่มีการศึกษาหลักสูตรและมีการพัฒนาเนื้อหากิจกรรมเพียงบางกลุ่มวิชา ไม่มีการนำผลการประเมินการเรียนมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดผู้เชี่ยวชาญทางด้าน หลักสูตร ขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบกับการทำงานของบุคลากรครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ยังขาดความปลอดภัยและความมั่นคงในหน้าที่และไม่ได้รับค่าตอบแทนที่ดีพอ ครูมีการลาออกและเข้าใหม่อยู่ตลอดเวลาทำให้ครูหลายคนอาจไม่มีเวลาในการเตรียมพร้อมและ ทำความเข้าใจหลักสูตร แม้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนมีการเตรียมพร้อมด้าน จัดหาเอกสารหลักสูตร ได้อย่างเหมาะสม รวดเร็วและเพียงพอ มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนการ นำหลักสูตรไปใช้ และเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้ หลักสูตรอยู่ในระดับมากแต่เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินงานแล้วพบว่าครูที่เข้าทำการสอนใน ระหว่างภาคเรียนยังไม่ได้มีส่วนในกระบวนการดังกล่าว จึงทำให้ครูบางส่วนอาจยังไม่เข้าใจ หลักสูตรอย่างถ่องแท้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิโรจน์ เกิดศิริรักษ์ (2542 : 84) ที่พบว่า ปัญหาที่สำคัญของการใช้หลักสูตรคือ ครูไม่เข้าใจหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรไม่เป็น กระบวนการศึกษาธิการ (2544 : 27-33) ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่

สถานศึกษาเอาไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ และเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอน และการประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษา จะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นที่ไปตามความต้องการและความจำเป็น ตลอดเวลา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษา ทำความเข้าใจ หลักสูตรเพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนบรรลุตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.49$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นที่ผู้เรียนเป็น สำคัญ การดำเนินการให้ครูมีแผนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน และประเด็นการ จัดหาตำราเรียนมีการดำเนินงานในระดับมาก ส่วนประเด็นการดำเนินการให้ผู้ปกครอง ครอบครัวยุ ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดสหวิทยาการท้องถิ่นสนับสนุนการสอน ของครู จัดห้องเรียน สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ตามความพร้อมของสถานศึกษา และ ประเด็นส่งเสริมให้มีการสอนซ่อมเสริม พบว่า มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง เป็นที่น่า สงเกตว่าแม้ระดับการดำเนินงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่าระดับ ($\mu = 3.49$) ของการดำเนินงานอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากปัจจุบัน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความตื่นตัวในการพัฒนา คุณภาพการศึกษามากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้วางกรอบการจัดการศึกษาของชาติเอาไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังกำหนดให้มีการ ประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกจากองค์กรอิสระ (สมศ.) ดังที่ระบุไว้ในหมวด 6 มาตราที่ 48 เอาไว้อย่างชัดเจน ทำให้โรงเรียนต่างต้องริบเร่งพัฒนาตัวเองให้มีคุณภาพและ มาตรฐานตามที่รัฐได้กำหนด

ส่วนประเด็นที่น่าสนใจอีกด้านคือ การสอนซ่อมเสริม การจัดห้องเรียนจัดห้องเรียน สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ตามความพร้อมของสถานศึกษา ซึ่งพบว่ามี การดำเนินงานใน

ระดับปานกลางนั้นอาจมีสาเหตุมาจากการบริหารด้านงบประมาณที่ยังไม่มีประสิทธิภาพหรือขาดแคลนงบประมาณ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนาวาล ปานากาเซ็ง (2544 : 257) ที่พบว่า ปัญหาและข้อเสนอนี้ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสบอยู่คืองบประมาณไม่เพียงพอที่จะจ้างครูให้พอเพียงกับภาระหน้าที่ของครูในยุคปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนที่ได้รับการอุดหนุนในระดับที่ไม่ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรุฬห์ แสงงาม (2543 : 121) ที่พบว่าบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่องานประกันคุณภาพ ซึ่งโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญนอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาด้านทรัพยากรการเรียนการสอนคือ งบประมาณไม่เพียงพอ

3. งานวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นประเด็นการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบงานเทียบโอนผลการเรียน การจัดทำมีระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญมี แก้วห้า ประการ (2540 : 124) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตรัง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตรังปฏิบัติงานวิชาการในระดับปานกลางแต่ระดับการปฏิบัติงานในด้านวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ในภาวะที่มีการแข่งขันในด้านจำนวนนักเรียนสูงมากเนื่องจากรัฐบาลได้จ่ายเงินอุดหนุนตามปริมาณนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนที่ไม่ได้คุณภาพก็จะมีนักเรียนเข้าเรียนน้อย ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงต้องให้ความสำคัญกับงานวัดผลและประเมินผลการเรียนเป็นอย่างมากเพราะผลของการวัดผลและข้อมูลสารสนเทศของการวัดผลคือสิ่งที่แสดงถึงคุณภาพ และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนและโรงเรียน เป็นไปตามกลไกที่กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 24-25) ที่ได้กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ

ในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติ ร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้จากการวัดและประเมินทั้ง ในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมิน ภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกสถานศึกษา

4. งานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา พบว่า โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน ระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุไร ทองด้วง (2545 : 145) ที่ได้ศึกษาการ ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนนำร่องสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพัทลุงซึ่งพบว่าการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของประจักษ์ เขาทอง (2541 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์ คุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เช่นเดียวกับสุภักดิ์ แก้วเพชร (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตาม การรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะผลของการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะ หมวด 6 มาตราที่ 48 ที่กำหนดให้มีการประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกจาก องค์กรอิสระ(สมศ.) ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 3)

5. งานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.12$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่

มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อที่ 46 จัดให้มีและใช้ประโยชน์จากห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมศักดิ์ ด่านเดชา (2544 : 85) ที่ได้ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารงาน และประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา พบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานสื่อการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับบุญมี แก้วห้าประการ (2540 : 85) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตรัง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตรังมีระดับการดำเนินงานด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อประกอบกับบางโรงเรียนที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุน 100 เปอร์เซ็นต์ ยังขาดงบประมาณในการผลิตและจัดซื้อจัดหาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

6. งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมและความชำนาญต่องานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นงานที่ยังใหม่สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ยังไม่มีระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนจากหน่วยงานที่ดูแล การสนับสนุนให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นทำได้ยากเนื่องจากโรงเรียนมีจำนวนคาบเรียนมากแต่เวลาต่อคาบน้อย อีกทั้งครูมีภาระงานมาก ดังนั้นโรงเรียนส่วนหนึ่งจึงพยายามส่งเสริมและให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่อยู่ในภายในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ร้านค้า สหกรณ์ ฯลฯ โดยเฉพาะสิ่งที่โรงเรียนจะละเลยไม่ได้เลย นั่นคือ ห้องสมุด สอดคล้องแนวคิดของชูศักดิ์วิชัย แสนปัญญา (2546 : 42) ได้กล่าวว่า ห้องสมุดนับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและสนองต่อการปฏิรูปการศึกษา เพราะห้องสมุดโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

7. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.66$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครั้งหนึ่งจากทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง และอีกครั้งหนึ่งคือ ประเด็นการจัดให้มีหน่วยงานและคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน การจัดหาทุนวิจัย จัดทำงบประมาณประจำปี และสร้างบรรยากาศการวิจัยใน

สถานศึกษา พบว่ามีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก นโยบายการให้โรงเรียนมีการดำเนินการวิจัยภายในเป็นนโยบายค่อนข้างใหม่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรจำเป็นต้องใช้เวลาในพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการวิจัย เพื่อจะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ และนำไปสู่ภารกิจของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2545 อ้างถึงใน ธีระ รุญเจริญ, 2546 : 133) ได้กล่าวว่า “บทบาทใหม่ที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง ซึ่งไม่มีตำราที่ไหนในโลกกำหนดไว้คือ มาตรา 30 ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนว่า สถานศึกษาต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถ “วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัน” ที่เหมาะกับนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษา” “ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูทุกคนทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน”

8. งานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำเนินงานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นประเด็นการส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นอย่างเหมาะสม การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและชุมชนกับชุมชน และการเชิญผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา องค์กรธุรกิจ ผู้ประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ชัดแย้งกับกับเจตนารมณ์ของรัฐตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษา ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน (มาตรา 29) แต่ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดการวางแผนการดำเนินงานที่ดี ขาดการดำเนินการอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ตลอดจนขาดบันทึกหลักฐานร่องรอยในการทำงาน จึงทำให้ภาพรวมของการดำเนินงานไม่ปรากฏภาพชัดเจนทั้งที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์และมี กิจกรรมต่างๆร่วมกับชุมชนตลอดมา

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้

แนวทางการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ควรจัดให้มีหลักสูตรแกนกลางของเขตพื้นที่หรือกลุ่มเครือข่ายการศึกษา บูรณาการสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาให้กระชับและลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา จัดให้มีการสลับคาบเรียนระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ผู้บริหารควรจัดอบรมความรู้เพิ่มเติมให้กับครูอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปรับสูตรอิสลามศึกษาให้สอดคล้องและต่อเนื่องกับการศึกษาระดับล่างและระดับที่เหนือกว่า ส่วนด้านแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้พบว่า ควรประชาสัมพันธ์หลักสูตรและรายงานผลการประเมินหลักสูตรในที่ประชุมผู้ปกครองและเผยแพร่ในรูปแบบของการจัดป้ายนิเทศหรือเผยแพร่เอกสารตามสถานที่ต่างๆที่มีความสำคัญต่อชุมชน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย การนิเทศการใช้หลักสูตรต้องทำอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักการบริหารตามขั้นตอน PDCA อย่างเคร่งครัด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความแตกต่างจากโรงเรียนโดยทั่วไปของประเทศ ส่วนใหญ่แปรสภาพมาจากสถาบันการศึกษาแบบปอเนาะซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสอนศาสนาอิสลามเป็นหลัก ปัจจุบันแม้โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาแบบสามัญตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการเหมือนกับโรงเรียนทั่วไป แต่ทุกโรงเรียนก็ยังมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับวิชาศาสนาเป็นอย่างมาก ทำให้โรงเรียนมีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่า และผู้เรียนก็ต้องเรียนมากกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไป จึงเป็นเรื่องยากที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมโรงเรียนทั่วไป ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงต้องมุ่งเน้นการบูรณาการกล่าวคือ การบูรณาการวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน หรืออาจบูรณาการวิชาศาสนาเข้ากับวิชาสามัญในบางวิชาเพื่อลดภาระให้กับผู้เรียน นอกจากนี้การสลับคาบเรียนระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญก็จะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความแตกต่างระหว่างการเรียนวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนบางส่วนยังให้ความสำคัญกับการเรียนศาสนาและสามัญไม่เท่ากันและอาจไม่เข้าเรียนเมื่อถึงช่วงที่ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญ สอดคล้องกับ สมเดช สีแสง (2539 : 608) ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่างานหลักสูตรนั้นเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับ โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุด ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร และพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การบริหารหลักสูตร ให้สอดคล้องสภาพความต้องการของหลักสูตร แนวคิดของครูใหญ่ที่ได้เสนอเอาไว้จึงถูกต้องและเหมาะสมกับ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยิ่ง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้

2. แนวทางการบริหารงานพัฒนาระบบการเรียนรู้อุปว่า ควรจัดระบบการเรียนรู้อุปว่า โดยเน้นกระบวนการกระตุ้นความคิดและฝึกให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองในทุกๆวิชา ยกเว้นกลุ่มวิชาศาสนาที่เกี่ยวข้องกับหลักศรัทธาและอัล-กุรอาน พัฒนามาตรฐานด้านเทคนิคการจัดระบบการเรียนรู้อุปว่าให้ทัดเทียมกับวิชาสามัญ จัดทำประวัติและทำการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน จัดสหวิทยากรเข้ามาช่วยงานสอนของครูอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งด้านวิชาศาสนาและวิชาสามัญ จัดอบรมพัฒนาทักษะและวิธีการสอนของครูโดยระบบเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดให้มีผู้รับผิดชอบดูแลเรื่องการเขียนแผนจัดการเรียนรู้อุปว่า ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการ จัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้อง เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียน ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 21-22) ที่ได้เสนอแนวทางในการจัดระบบการเรียนรู้อุปว่าไว้ว่า การเรียนรู้อุปว่าในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ควรมีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง(2548 : 184) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติคือ สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้โดยกระบวนการวิจัย ยกเว้นวิชา อัลกุรอาน เพื่อให้เด็กได้รู้จักและคุ้นเคยกับการตั้งคำถาม รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหามากกว่าที่จะจำและปฏิบัติตามอย่างไม่เข้าใจเหมือนที่ผ่านมา นอกจากนี้แล้วยังได้เสนอต่อว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าสู่มาตรฐานทั้งด้านหลักสูตร ผู้บริหาร ครูผู้สอน การนิเทศติดตามและการประเมินผล

3. แนวทางการบริหารงานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ควรจัดให้มีคณะกรรมการกลางที่คอยดูแลงานวัดผลประเมินผล ประเมินผลการเรียนรู้อุปว่าควรเน้นที่การวัดจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยการพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ผลงาน หรือแฟ้มสะสมงาน ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนางานวัดผล ประเมินผลของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอโดยครูสอนศาสนาอาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาอิสลามโดยตรงในการอบรมและให้ความรู้เพื่อให้

สามารถเปรียบเทียบหรือยกตัวอย่างในเชิงลึกให้เห็นจริงได้ มีการวัดผลเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จัดให้มีการซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินในทุกครั้งที่มีการประเมินโดยเน้นในลักษณะของการเสริมองค์ความรู้ที่เด็กไม่ผ่านการประเมิน ด้วยกิจกรรมต่างๆ จัดให้มีระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งในรูปแบบของเอกสารและโปรแกรม ด้านการเทียบโอนผลการเรียนนั้นพบว่า ควรจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนการเรียนเพื่อทำหน้าที่กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติและจัดทำเอกสารคู่มือต่างๆ โดยมีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อม ต้องมีการประสานงานกับสถาบันการศึกษาในระดับกลางและระดับบน จัดทำหลักสูตรคู่ขนานกับสถาบันการศึกษาด้านอาชีพหรือสถาบันอื่นๆ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก งานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะเป็นงานที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษา หากงานวัดผล ประเมินผลไม่มีคุณภาพแล้วก็จะไม่สามารถรู้ถึงคุณภาพที่แท้จริงของการจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษาได้ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 24-25) ที่ได้เสนอแนวทางในการวัดและประเมินผลไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ว่า สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย ดังนั้นแนวคิดของครูใหญ่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้เสนอเอาไว้ข้างต้นจึงน่าจะถูกต้องและเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อให้งานวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคุณภาพทั้งยังเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา พบว่าโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามประกันคุณภาพอยู่ตลอดเวลา กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงานภายใน

สถานศึกษา จัดให้มีคณะกรรมการคอยดูแล นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาธรรมเนียมหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน และสามารถดำเนินการตามแนวทางจนบรรลุความคาดหวังได้ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีให้มีรายละเอียดและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตลอดจนจัดสรรความรับผิดชอบ โครงการและกิจกรรมต่างๆ ให้แก่บุคลากรตามความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากปัจจุบันงานประกันคุณภาพภายในถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันและเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) ได้กล่าวถึงหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเอาไว้ว่า บุคลากรทุกคนรวมทั้งที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบในการประกันคุณภาพตั้งแต่การวางแผน การติดตามประเมินผล การพัฒนาปรับปรุง การช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยผลักดัน ฯลฯ และสอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ที่อธิบายว่า ธรรมนูญโรงเรียนต้องมีจุดเน้นในการดำเนินงาน ยุทธศาสตร์ แผนงบประมาณ บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันแสดงให้เห็นการพัฒนาความคิดที่เป็นระบบ มีความชัดเจนและสามารถดำเนินการตามแนวทางจนบรรลุความคาดหวังได้ ส่วนแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งจัดทำขึ้นจากการมีธรรมนูญโรงเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ได้ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบไว้แล้วจะเป็นตัวขับเคลื่อนทำให้โครงการในแผนดำเนินไปได้ด้วยดี การบริหารควรจัดให้มีการส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ติดตาม ดูแล กำกับและกำกับการนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติการของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นแนวคิดของครูใหญ่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้เสนอเอาไว้ข้างต้นจึงถูกต้องและเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับโรงเรียนประเภทอื่นๆ ที่ต้องได้รับการประเมินจาก สมศ. ภายใต้อกรอบและมาตรฐานเดียวกัน

5. แนวทางการบริหารงานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ควรจัดให้มีศูนย์สื่อ งบประมาณและบุคลากรแ่ก่งานสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูทุกคนได้ใช้สื่อประกอบการสอนอย่างเหมาะสม จัดให้มีบุคลากรเพื่อแนะนำ กำกับ ติดตามและอำนวยความสะดวกในการจัดบริการสื่อและเทคโนโลยีและจัดให้มีการทำ

ทะเบียน คู่มือ ซ่อมแซมและบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆ ให้ใช้ประโยชน์ได้อยู่เสมอ เน้นการฝึกอบรมให้ครูสามารถผลิตสื่อบางอย่างใช้เอง จัดให้มีและใช้ประโยชน์จากห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ จัดตั้งศูนย์สื่อเครือข่ายโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลัดเปลี่ยนกันใช้ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนมีความสนใจและเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสุขและไม่น่าเบื่อ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ต้องเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ อัมภา บุญช่วย (2537 : 108-109) ที่แนะนำว่าการที่จะดำเนินงานสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้นผู้บริหารต้องมีบทบาทที่สำคัญคือ เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้ประสานงาน และ เป็นผู้ประเมินผล สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 208-209) ได้กล่าวว่า ฝ่ายบริหารสถานศึกษาจะต้อง เข้าใจสื่อการสอน ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญ โดยการให้ให้การสนับสนุนและส่งเสริม ช่วยจัดและอำนวยความสะดวกในการจัดบริการสื่อการสอน และจัดให้มีอาคารสถานที่ งบประมาณ บุคลากรแก่งานสื่อการสอน นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 24) ได้เสนอแนวทางเอาไว้ว่าโรงเรียนต้องศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ วัตถุประสงค์ ดังนั้นแนวคิดของครูใหญ่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ได้เสนอจึงเหมาะสมอย่างยิ่งกับสภาพจริงของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่วนใหญ่ยังขาดแคลนสื่อและงบประมาณในการจัดหา การแก้ปัญหาโดยมุ่งเน้นการฝึกอบรมให้ครูสามารถผลิตสื่อบางอย่างใช้เอง การจัดตั้งศูนย์สื่อเครือข่ายโรงเรียน เพื่อให้เกิดผลัดเปลี่ยนกันใช้ จึงน่าจะเป็นแนวทางที่ดีแนวทางหนึ่งในการบริหารงานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. แนวทางการบริหารงานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและจัดทำตรวจสอบและทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนโดยอาศัยร่วมมือของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้สมบูรณ์และเอื้อต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุด ห้องสมุดโรงเรียนควรมีหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และใส่ตักศนอุปกรณ์อย่างเพียงพอ มีคุณภาพ ทันสมัย พร้อมทั้งจัดให้มีผู้ดูแลและคอยบริการให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ควรจัดให้มีบริการสืบค้นข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆทางอินเทอร์เน็ตอย่างเพียงพอกับความ ต้องการของนักเรียน จัดให้นักเรียนได้ทัศนศึกษาอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้งต่อห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่สำคัญๆ ทั้งในชุมชนและธรรมชาติ ที่ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เป็นผลจากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 25 ที่บัญญัติว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและการเรียนรู้ที่เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ” และในมาตรา 22 ยังได้บัญญัติแนวทางในการ จัดการศึกษาไว้ว่า การ จัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้อง เปลี่ยนแปลงบทบาทจาก การเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียน ในการส่งเสริม ความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไป ใช้สร้างสรรคความรู้อของตนเอง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการจัดสำรวจ วางแผนการดำเนินงาน สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อ การศึกษาได้มากที่สุด

7. แนวทางการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าควรกำหนดให้ งานวิจัยเป็นนโยบายหรือขอบข่ายงานหนึ่งของสถานศึกษาโดยอาจจัดให้เป็นขอบข่ายหนึ่งของ งานวิชาการ จัดให้มีหน่วยงานและคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้กับผู้บริหารและครู กำหนดให้ผู้บริหารและครูทุกคนมีผลงานการวิจัยเป็นของตนเองอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ชิ้นงาน มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายควรร่วมมือกันทำวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียน สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้มีการ ทำวิจัยโดยการจัดประกวดและมอบรางวัลให้กับงานวิจัย ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการทำ วิจัยและคอยสนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวก ควรเร่งสร้างบรรยากาศการวิจัยใน

สถานศึกษา เช่น จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานวิจัยของผู้บริหาร ครูและนักเรียน รวมถึงการนำ ผลงานวิจัยออกไปเผยแพร่ต่อชุมชนในสถานที่หรือวาระสำคัญต่างๆ เช่น งานมัสยิด ศูนย์ชุมชน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ในปัจจุบันการวิจัยในหน่วยงานปฏิบัติอย่างสถานศึกษาเป็นเรื่อง ที่ได้รับความตระหนักและความสนใจเป็นอย่างมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ จะต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการ เพื่อพัฒนาการบริหาร จัดการ การสอนและการเรียน โดยอาศัยแนวทางการวิจัยเป็นหลักสอดคล้องกับแนวคิดของ สัมมา รัตนีย์ (2546 : 15) ที่กล่าวว่า การวิจัยเป็นการค้นคว้าอย่างมีระบบแบบแผน มีจุดมุ่งหมายเฉพาะและมีความน่าเชื่อถือในผลการศึกษาที่ได้รับ และธีระ รุญเจริญ (2545 : 141) ได้เสนอแนะหลักการทั่วไปในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในโรงเรียนว่า ควรสร้าง บรรยากาศการวิจัยในโรงเรียน จัดให้มีหน่วยงานและคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน จัดหาทุน การวิจัย จัดการฝึกอบรมการวิจัยให้แก่ครู ส่วนผู้บริหารต้องทำวิจัยโดยตนเองหรืออย่างน้อยก็เข้าร่วมเป็นผู้วิจัยในโครงการตลอดจนพัฒนาศักยภาพตนเองในการวิจัยโดยการศึกษาต่อระดับสูง

8. แนวทางการบริหารงานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการพบว่า ควร กำหนดนโยบายและการวางแผนและจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบที่ชัดเจนโดยอาจกำหนดให้ครู สอนศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจากครูสอนศาสนามักจะเป็นคนในท้องถิ่นและเป็นบุคคลที่ทาง ชุมชนให้ความศรัทธาและให้ความไว้วางใจ ควรดำเนินการสำรวจความต้องการด้านวิชาการของ ชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ถูกต้อง สนับสนุนให้ครูสอนศาสนาได้ออกเทศนา ต่อชุมชนในวาระต่างๆเช่น การละหมาดวันศุกร์ วันตรุษ ฯ เร่งสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยเชิญผู้นำชุมชนด้านต่างๆเข้ามาเป็นคณะกรรมการเพื่อร่วม วางแผนและร่วมดำเนินงาน ส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของ ชุมชน เช่น การสอนศาสนา คอมพิวเตอร์ วิชาชีพ ฯลฯ ร่วมมือกันในนามของกลุ่มเครือข่ายหรือ สมาคมจัดนิทรรศการหรือการแสดงผลงานทางวิชาการเพื่อนำเสนอ ต่อชุมชนและร่วมมือกับ ชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานด้วยกัน เช่นการจัด อบรม การเดินทางศึกษาดูงานที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก การสร้างความเข้มแข็งทาง วิชาการให้แก่ชุมชนนับเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของสถานศึกษา เมื่อใดที่ชุมชนมีความเข้มแข็งทาง วิชาการ จะส่งผลให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตาม เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (2546 : 175) กล่าวว่า เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มุ่งให้ความสำคัญ อย่างยิ่งกับชุมชน ซึ่งชุมชนเป็นทั้งผู้ให้ทรัพยากร และเป็นผู้รับผลการจัดการศึกษาของ

สถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 อ้างถึงใน ธีระ รุญเจริญ, 2546 : 74)ที่ได้กำหนดขอบข่ายดำเนินของสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการเอาไว้ว่า 1) ดำเนินการเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถ เลือกรวมภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความ 3) สนับสนุนและช่วยเหลือให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยที่ว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนา อิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอ เสนอแนะว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรปรับปรุงและ พัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้ดีขึ้นในทุกๆด้าน โดยการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็น แนวทางประกอบการวางแผนปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการด้านต่างๆของโรงเรียนให้ดีขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเชิญ ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น เขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทั้งหมดมาช่วยกันคิดและแก้ปัญหาพร้อมกัน จัดให้มีการบูรณาการหลักสูตรอิสลามศึกษา เข้าในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสมบูรณ์ มีความเหมาะสมทั้งสาระการเรียนรู้และเวลา จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านหลักสูตรระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย ส่วนการจัดคาบสอนควรจัด ให้มีการสลับคาบเรียนระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญ

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในด้านงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น โรงเรียนควร ให้ความสำคัญกับงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยอาจกำหนดให้งานวิจัยเป็นขอบข่าย หนึ่งที่สำคัญของงานวิชาการ จัดตั้งคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

ให้แก่ผู้ทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ กำหนดให้ครูทุกคนมีผลงานวิจัย จัดประกวดและมอบรางวัลให้กับผู้ทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้วผู้บริหารยังต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำวิจัย เป็นผู้วิจัยหรือร่วมทำงานวิจัยกับบุคลากรของโรงเรียน ตลอดจนคอยอำนวยความสะดวก สนับสนุนผู้ทำวิจัยอย่างเต็มที่

1.4 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนทั้งกับโรงเรียนประเภทเดียวกันและกับโรงเรียนต่างประเภท โดยจัดให้มีการพัฒนางานด้านต่างๆร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันก็จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์แก่กันอย่างสม่ำเสมอ

1.5 การที่จะพัฒนาให้งานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคุณภาพโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับงานอื่นๆที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานวิชาการ โดยจัดให้มีการใช้หลักการประกันคุณภาพในทุกๆหน่วยงานภายในโรงเรียนตั้งแต่ ขอบข่ายการบริหาร ฝ่ายงาน กลุ่มงาน โครงการ กิจกรรม กล่าวคือทุกงานที่มีต้องดำเนินการตามขั้นตอนของวงจรเดมมิงหรือวงจร PDCA นั่นเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดอื่นๆ และเปรียบเทียบกับโรงเรียนในกำกับของรัฐที่ตั้งอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากความคิดเห็นของผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญๆ เช่น ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน

2.4 ควรศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรที่มีต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.5 ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้